

آسیب‌شناسی روند افزایش قاچاق محصولات آرایشی و بهداشتی در سال‌های اخیر

written by ravabet | ۱۴۰۰/۰۴/۲۹

به گزارش مجله خبری غذا و دارو، از نگاه علم سلامت جسم، مصرف محصولات آرایشی و بهداشتی که جنبه درمانی و یا بهداشتی ندارد، توصیه نمی‌شود؛ هرچند از مرغوب‌ترین و سالم‌ترین مواد اولیه هم تولید شده باشند، زیرا احتمال بروز عوارض در بدن انسان وجود دارد.

عوارض ناشی از مصرف فراورده‌های آرایشی و بهداشتی قاچاق و تقلبی بسیار خطرناک‌تر است. این فراورده‌ها به دلیل ورود از مسیر غیر قانونی تحت هیچگونه نظارت بهداشتی قرار ندارند.

در حقیقت این محصولات دارای هویت جعلی هستند و اینکه از چه موادی و تحت چه شرایطی تولید شده باشند و با چه شرایطی حمل و نگهداری شدند کاملاً مجهول و نامشخص است.

برخی محصولات آرایشی و بهداشتی، علاوه بر جنبه زیبایی، جنبه درمانی هم دارد که برای مراقبت از پوست باید از آنها استفاده شود.

متأسفانه عرضه محصولات قاچاق در حوزه لوازم آرایشی و بهداشتی با قیمت‌هایی پایین‌تر از حد معمول در بازار باعث اغواء و افزایش میل به مصرف این محصولات شده است غافل از اینکه مخاطرات بالقوه‌ای در کمین سلامت مصرف‌کننده قرار گرفته است.

در چنین شرایطی وجود برجسب اصالت روی بسته‌بندی محصولات سلامت‌محور وارداتی و استعلام آن به روش‌های زیر بهترین راه تشخیص انواع فراورده‌های سالم و بهداشتی از انواع قاچاق و تقلبی محسوب می‌شود.

این روش‌ها شامل استعلام از طریق سایت www.ttac.ir، استعلام کد 16 رقمی از طریق سامانه پیام کوتاه از طریق شماره پیامک ۲۰۰۰۸۸۲۲ و یا سایت به نشانی www.ttac.ir و یا استعلام بارکد مندرج بر روی برجسب (Data Matrix) با استفاده از نرم افزار قابل نصب بر روی تلفن‌های همراه هوشمند هستند.

اما نکته قابل توجه اینست که با توجه به اهمیت سلامت جامعه، علیرغم تلاش‌های دستگاه‌ها و نهادهای مسؤول چرا قاچاق محصولات آرایشی و بهداشتی در سال‌های اخیر افزایش داشته است.

جدول زیر روند افزایش قاچاق محصولات آرایشی و بهداشتی در سال‌های 94 تا 98 را نشان می‌دهد:

سال	مصرف	تولید	صادرات	واردات	قاچاق به میلیون دلار
سال 96	2717	722	29	390	1633
سال 97	2335	577	30	207	1581

سال 98	3798	1675	17	3798	2091
تغییرات	63%	190%	-42%	-76%	+32%

برای پاسخ به این سؤال ملاحظه وضعیت کنونی کشور در این خصوص ضروری به نظر می‌رسد.

اولین نکته آن است که بین محصولات آرایشی و محصولات بهداشتی تمایز قائل شویم. احصاء آمار و اطلاعات بر اساس سابقا انجام نشده بود لیکن با تلاش ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز به عنوان مرجع رسمی اعلام آمار و اطلاعات این حوزه، این مهم فراهم شده و از سال جاری این تفکیک قابل بررسی است.

تمایز رفتار بین اقلام آرایشی و اقلام بهداشتی از آنجا ناشی می‌شود که علاوه بر ضروری بودن تولید اقلام بهداشتی، در زمینه این محصولات توانمندی تولیدی مناسبی داریم به نحوی که در دوران شیوع کرونا برخلاف بسیاری از کشورها، کمبودی از حیث تأمین این اقلام در کشور احساس نشد. قاچاق این گروه از محصولات نیز بسیار ناچیز است. اما در زمینه اقلام آرایشی که در درجه‌های بعدی ضرورت قرار دارد، وضعیت مطلوب نیست.

در ایران با رتبه هفتم جهان و جایگاه دوم غرب آسیا در مصرف لوازم آرایشی نزدیک به 5 درصد از درآمد خانوار ایرانی صرف خرید لوازم آرایشی می‌شود این در حالیست که سرانه خرید لوازم آرایشی در کشورهای اروپایی یک سوم ایران است.

بر اساس بررسی‌های انجام شده هزینه یک سال خرید کتاب با هزینه یک روز خرید لوازم آرایشی در کشور برابری می‌کند، این رقم بر اساس شکاف عرضه و تقاضا در سال 98 نزدیک به 2 میلیارد دلار برآورد می‌شود.

کاهش سن مصرف لوازم آرایشی در کشور نگران‌کننده شده است.

امروزه بیش از نیمی از فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی مصرفی از طریق قاچاق و تقلب تأمین می‌شود و جالب اینکه 90 درصد از همین فرآورده‌های قاچاق اساساً تقلبی هستند.

گزارش‌های پزشکی از عفونت، تخلیه چشم، بیماری‌های پوستی و سرطان حکایت از تهدید جدی سلامت جامعه دارد و باید آسیب‌ها و مخاطرات اقتصادی، بهداشتی، بیوتروریسم، اجتماعی، اشتغال و ... را به تبعات سوء مصرف فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی قاچاق افزود.

در کنار مشکلات فرهنگی و تبلیغات اغواءکننده برای افزایش مصرف، آمار و اطلاعات ناقص و بروکراسی در صدور مجوزها، ناکافی بودن تولید اقلام آرایشی نیز مزید بر علت شده است.

بنابراین در گام نخست برای جلوگیری از عوارض ناخواسته این محصولات غیراستاندارد، ضروری است که این محصولات در داخل کشور به قدر کافی تولید شود تا سلامت آن قابل رصد باشد و یا از طریق مبادی رسمی و قانونی وارد کشور شود تا بتوان بر کیفیت و سلامت آنها نظارت داشت.

گروه بندی محصولات آرایشی و بهداشتی

در همین رابطه با موافقت و تأیید مدیرکل وقت دفتر صنایع غیرفلزی (صادقی نیارکی)، مدیرکل آرایشی و بهداشتی وقت سازمان غذا و دارو (بهفر)، انجمن صنایع شوینده و انجمن واردکنندگان فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی و ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز، محصولات آرایشی و بهداشتی در 3 بخش

(الف) دارای تولید داخل (عدم نیاز به واردات)

(ب) واردات مشروط (به شرط ناکافی بودن تولید برای مدت محدود)

(ج) نیازمند واردات (فاقد تولید داخل کافی)

گروه بندی شدند.

علیرغم برنامه‌ریزی ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز در فروردین 1398 برای اقدام بر اساس این گروه‌بندی، بی‌هیچ مقدمه‌ای در اردیبهشت ماه سال 98، واردات محصولات آرایشی و بهداشتی با ابلاغ وزیر وقت صنعت، معدن و تجارت به‌طور کلی ممنوع شد به‌طوری‌که که این اقدام غیرکارشناسانه منجر به در اختیار قرار دادن بازار مصرف به کالای قاچاق در گروه های ب و ج شد.

در عمل با عطف به ما سبق شدن این ابلاغیه، کالاهایی که قبلاً ثبت سفارش شده بودند نیز اجازه واردات نمی‌افتند که با پیگیری‌های ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز قسمتی از این کالاها که سلامت لازم را داشتند ترخیص و از این طریق بخشی از نیاز داخل به شکل قانونی تأمین شد.

بر اساس این تصمیم‌گیری غلط، قاچاق لوازم آرایشی و بهداشتی که پیش از این روند کنترلی و نسبتاً کاهشی پیدا کرده بود، رو به رشد گذاشت و علیرغم مکاتبات و جلسات متعدد و هشدارهای متناوب ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز تغییری حاصل نشد و رقم قاچاق این گروه کالایی از 1 و شش دهم میلیارد دلار در سال 97 به 2 و یک‌دهم میلیارد دلار در سال 98 افزایش یافت.

صورت‌مسأله بسیار روشن است؛ قاچاق یک پدیده اقتصادی است

با وجود گستردگی مرزهای کشور و صرفه و سود سرشار محصولات آرایشی در چنین بازار مصرفی که توصیف آن پیش‌تر گذشت، وقتی نیاز جامعه به کالایی به شکل قانونی تأمین نشود و واردات رسمی با مشکل مواجه باشد، قطعاً قاچاق جای آن را پر می‌کند. به همین نسبت ارز از کشور خارج می‌شود و در ازای آن کالای فاقد اصالت یا با تاریخ مصرف گذشته با شرایط غیراستاندارد در تولید و نگهداری از مسیرهای صعب‌العبور از طریق کشورهای همسایه به کشور قاچاق می‌شود.

در بررسی‌های انجام شده در آسیب‌شناسی این موضوع به ازای تخصیص 150 میلیون دلار ارز با نرخ آزاد به واردات رسمی، با توجه به تخفیف‌های قانونی فروشندگان و زنجیره واردات می‌توان تا دو برابر این میزان از قاچاق آن جلوگیری کرد و حداقل از افزایش قاچاق این محصولات جلوگیری نمود.

حتی در یک دوره که قصد ترخیص کالاهای قبلی وجود داشت هجمه برخی افراد سود جو از قیل قاچاق با انتشار اطلاعات غلط در رسانه‌ها مانع از این ترخیص شد.

امروز که شاهد وفور محصولات قاچاق و تقلبی آرایشی و بهداشتی در سطح عرضه هستیم، محصولاتی که اساساً فاقد استاندارد هستند و منجر به افزایش آسیب‌های سلامت می‌شوند، انتظار میرفت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با جدیت به مسأله ورود و موضوع را خبری کند، اگر چه اقدام اخیر وزیر محترم در موافقت و پیگیری واردات بالک (مواد اولیه) آرایشی و بهداشتی قابل تقدیر است لیکن هنوز این امر از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت اجرایی نشده است.

نکته قابل توجه اینست که وقتی تولید داخل در برخی محصولات به رشد قابل قبول نرسیده است نخست باید محصول مورد تقاضای جامعه به شکل بسته‌بندی و با حداقل سود و اشتغال تحت نظارت دستگاه‌های متولی آغاز و در ادامه به تعمیق و توسعه تولید داخل پرداخت. این موضوع با واردات بالک محصولات آرایشی و بهداشتی می‌توانست محقق شود که

علم‌رغم پیگیری‌های ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز هنوز عملیاتی نشده است.

علاوه بر این شناسه‌گذاری محصولات وارداتی الزامی است و هم‌اکنون قابلیت تشخیص تمییز کالای مجاز از قاچاق از طریق سامانه ttac برای مردم فراهم شده است اما در خصوص محصولات تولید داخل قابلیت تفکیک کالای اصیل از تقلبی هنوز محقق نشده است و گزارش‌های متعددی از تولیدکنندگان در خصوص وجود مصادیق کالاهای تقلبی